

แบบฟอร์ม เงินงบประมาณแผ่นดิน
งบประมาณด้าน ววน. Full Proposal ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564

รหัสโครงการ: 87230

รหัสข้อเสนอการวิจัย: 642607000002

สถานะงาน: รอทำสัญญา (7)

โครงการวิจัย

ชื่อทุนวิจัย : งบประมาณด้าน ววน. Full Proposal ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564

ผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญ (หลัก) : KR2.8.1 ประชากรที่มีอายุเกิน 60 ปี มีสุขภาพดีและพึ่งพาตัวเองได้ และลดอุบัติการณ์การเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (Non-Communicable Diseases: NCDs) และโรคที่เกิดในผู้สูงอายุ เช่น อัลไซเมอร์ และพาร์กินสัน

ประเภทโครงการ ววน. ๓ โครงการวิจัย ๓ โครงการนวัตกรรม

ความสอดคล้องของข้อเสนอโครงการกับตัวชี้วัดเป้าหมาย (KR) ของยุทธศาสตร์หน่วยงาน

เป้าประสงค์ (Objectives)

ตัวชี้วัดเป้าหมาย (KR)

ความสอดคล้องของข้อเสนอโครงการกับแผนด้าน ววน.

แพลตฟอร์ม (Platform)

ตัวชี้วัดเป้าหมาย (KR) KR2.8.1 ประชากรที่มีอายุเกิน 60 ปี มีสุขภาพดีและพึ่งพาตัวเองได้ และลดอุบัติการณ์การเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (Non-Communicable Diseases: NCDs) และโรคที่เกิดในผู้สูงอายุ เช่น อัลไซเมอร์ และพาร์กินสัน

ชื่อโครงการวิจัย

(ภาษาไทย) โครงการศึกษาแนวทางการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนผู้ต้องขังสูงอายุในประเทศไทย

(ภาษาอังกฤษ) Guidelines on the Protection and Promotion of Human Rights for elderly prisoners in Thailand

หน่วยงานสังกัดนักวิจัย

หน่วยงานโครงการ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ลักษณะโครงการวิจัย

สถานภาพ โครงการวิจัยใหม่

ประเภทโครงการ โครงการเดี่ยว

ระยะเวลาโครงการ 1 ปี

งบประมาณเสนอขอ 450,000 บาท

งบประมาณที่ได้รับจัดสรร 450,000 บาท

เริ่มรับงบประมาณในปี 2564

คำสำคัญ

ภาษาไทย สิทธิมนุษยชน,ผู้ต้องขังสูงอายุ

ภาษาอังกฤษ Human Rights,Elderly Prisoners

สาขาการวิจัย

สาขาการวิจัยหลัก OECD มนุษยศาสตร์

สาขาการวิจัยย่อย OECD มนุษยศาสตร์อื่นๆ

รายละเอียดของคณะผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	ตำแหน่งในโครงการ	สัดส่วนการมีส่วนร่วม
- ไม่มีข้อมูลนักวิจัย -		

บทสรุปผู้บริหาร

ประเทศไทยกำลังก้าวไปสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบที่มีประชากรผู้สูงอายุ เกินกว่า 60 ปี มากกว่า 20% ประชากรผู้สูงอายุในเรือนจำของไทยก็เพิ่มขึ้น เป็นสัดส่วนที่สูงกว่าผู้ต้องขังประเภทอื่น ๆ ปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนผู้ต้องขังสูงอายุเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นต้องหาการศึกษาเพื่อค้นหาแนวทางที่เหมาะสมเกี่ยวกับการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนผู้ต้องขังสูงอายุต่อไป อีกทั้ง แผนยุทธศาสตร์คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 25652 ยังกำหนดให้ประเด็นเกี่ยวกับผู้สูงอายุถือเป็นภาระกิจหนึ่งที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติให้ความสำคัญ ดังนั้น ผู้ต้องขังสูงอายุจึงถือเป็นเป้าหมายที่สำคัญประการหนึ่งตามแผนยุทธศาสตร์คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเช่นเดียวกัน คณะผู้วิจัยจึงเห็นว่าสมควรหาการศึกษาเพื่อค้นหาแนวทางในการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนผู้ต้องขังสูงอายุในราชอาณาจักรไทย เพื่อให้ผู้ต้องขังสูงอายุสามารถดำรงชีพอยู่ได้ระหว่างการบังคับโทษและช่วยเหลือผู้ต้องขังสูงอายุเมื่อพ้นโทษจากคุกไปแล้วเพื่อให้ผู้พ้นโทษเหล่านั้นสามารถกลับเข้าไปใช้ชีวิตในสังคมปกติได้อีกครั้งโดยไม่หวนกลับมากระทำผิดอีก อันเป็นการคุ้มครองสังคมจากปัญหาการก่ออาชญากรรมได้อย่างแท้จริง

หลักการและเหตุผล

ผู้ต้องขังสูงอายุ (Elderly prisoners)

ถือเป็นกลุ่มบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่รัฐจำเป็นต้องดำเนินการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ด้วยเหตุผลที่ว่า

โทษจำคุกเป็นโทษที่ตัดผู้กระทำผิดออกจากสังคมเป็นการชั่วคราว เมื่อครบกำหนดระยะเวลาตามคำพิพากษา

ผู้ต้องโทษจำคุกก็จะกลับเข้ามาอยู่ในสังคมปกติอีกครั้ง การที่ผู้ต้องสูงอายุได้กระทำความผิดแล้วต้องโทษจำคุกย่อมส่งผลกระทบต่อทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

การดูแลผู้ต้องขังสูงอายุในกลุ่มนี้จึงจำเป็นต้องมีการดำเนินการที่มีความแตกต่างจากผู้ต้องขังประเภทอื่น ๆ

ส่วนกรณีผู้ต้องขังที่ต้องโทษจำคุกที่ไม่ได้อยู่ในวัยผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุถือเป็นบุคคลที่อยู่ในช่วงการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของร่างกายในมิติที่เกี่ยวกับความถดถอยหรือเสื่อมลงของร่างกายซึ่งส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงต่อผู้สูงอายุหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ ร่างกายและจิตใจ สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุต้องมีความ

รู้ความเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุเหล่านี้เพื่อให้การดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุเป็นไปโดยถูกต้องและเหมาะสมกับผู้สูงอายุเหล่านั้น ทั้งนี้จากการคาดการณ์ประชากรไทยในอนาคตพบว่า เมื่อกลางปี พ.ศ.2548 ประเทศไทยมีประชากร 62.2 ล้านคน หนึ่งปีถัดไปประมาณได้ว่า ประชากรไทย ณ กลางปี พ.ศ. 2549 เพิ่มขึ้นเป็น 62.5 ล้านคน เท่ากับว่า 1 ปี มีคนเพิ่มขึ้น 3 แสนคนเศษ คิดเป็นอัตราเพิ่มประชากรร้อยละ 0.6 ต่อปี การเพิ่มขึ้นของประชากรไทยยังคงเพิ่มขึ้นต่อไปในอนาคตแต่เป็นการเพิ่มที่ช้าลง แต่ละปีอัตราเพิ่มประชากรมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2565 คาดว่าเป็นปีที่ประชากรไทยถึงจุดอิมตัว อัตราการเกิดอยู่ใกล้เคียงกับอัตราการตาย ทำให้การเพิ่มขึ้นของประชากรใกล้เคียงกับศูนย์ จึงคาดการณ์ว่าหลังปี พ.ศ.2565 เป็นไปได้ว่า อัตราเพิ่มประชากรจะติดลบคือต่ำกว่าศูนย์บ้างเล็กน้อยทำให้จำนวนประชากรแต่ละปีลดลง ลักษณะเช่นนี้ทำให้โครงสร้างอายุของประชากรเปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) จะเป็นกลุ่มคนที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่น[1] ทั้งนี้ในปี พ.ศ. 2559 จำนวนประชากรไทย 65.9 ล้านคน มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป 11 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 16.5 ของประชากรทั้งหมดซึ่งคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยจะเข้าสู่ “สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์” เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด ในปี พ.ศ. 2574 ประเทศไทยจะเข้าสู่ “สังคมสูงอายุนับสุดยอด” เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด[2]

อนึ่งแนวคิดด้านสิทธิมนุษยชนผู้สูงอายุปรากฏตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights หรือ UDHR) ข้อ 25 (1) ข้อ 25 (1) “ทุกคนมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพ อันเพียงพอสำหรับสุขภาพและความอยู่ดีของตนและของครอบครัว รวมทั้งอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และการดูแลสุขภาพทางการแพทย์ และบริการสังคมที่จำเป็น และมีสิทธิในหลักประกันยามว่างงาน เจ็บป่วย พิกการ หมาย ้วยชรา หรือปราศจากการดำรงชีพอื่นในสภาวะแวดล้อมนอกเหนือการควบคุมของตน”[3] จากแนวคิดด้านสิทธิมนุษยชนผู้สูงอายุดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่าจุดมุ่งหมายสำคัญสำหรับสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้สูงอายุคือการให้ความสำคัญกับความจำเป็นขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมด้านความปลอดภัยและคุณภาพชีวิตที่ดี

ผู้ต้องขังสูงอายุ (Elderly prisoners) ถือเป็นกลุ่มบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่รัฐจำเป็นต้องดำเนินการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนที่จำเป็นขั้นพื้นฐาน ด้วยเหตุผลที่ว่า โทษจำคุกเป็นโทษที่กั้นผู้กระทำความผิดออกจากสังคมเป็นการชั่วคราว เมื่อครบกำหนดระยะเวลาตามคำพิพากษาผู้ต้องโทษจำคุกก็จะกลับเข้ามาอยู่ในสังคมปกติอีกครั้ง การที่ผู้ต้องขังสูงอายุได้กระทำความผิดแล้วต้องโทษจำคุก การต้องโทษจำคุกที่ถือว่าเป็นช่วงบั้นปลายชีวิตย่อมส่งผลกระทบต่อทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ การดูแลผู้ต้องขังสูงอายุในกลุ่มนี้จึงจำเป็นต้องมีการดำเนินการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนผู้ต้องขังสูงอายุที่มีความแตกต่างจากผู้ต้องขังประเภทอื่น ๆ นอกจากนี้ผู้ต้องขังที่ต้องโทษจำคุกที่ไม่ได้อยู่ในวัยผู้สูงอายุแต่ระยะเวลาของการลงโทษจำคุกที่คาดหมายได้ว่าช่วงเวลาเมื่อพ้นโทษจำคุกไปแล้วบุคคลนั้นจะกลายเป็นผู้สูงอายุ ก็มีความจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมเป็นพิเศษสำหรับการกลับเข้าไปอยู่ในสังคมปกติอีกครั้งเช่นเดียวกัน

ข้อมูลทางสถิติเกี่ยวกับสถานการณ์ผู้ต้องขังสูงอายุของกรมราชทัณฑ์ พบว่าใน พ.ศ. 2551 มีผู้ต้องขังสูงอายุที่ต้องโทษอยู่ในเรือนจำหรือทัณฑสถานทั่วประเทศ จำนวน 3,345 คน เป็นชาย 2,703 คนและหญิง 642 คน[4] และมีจำนวนผู้ต้องขังสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2555 มีจำนวน 4,664 คน จำแนกเป็นผู้ต้องขังสูงอายุเพศชาย จำนวน 3,615 คน ผู้ต้องขังหญิงสูงอายุเพศหญิง จำนวน 749 คน การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ต้องขังสูงอายุในเรือนจำที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นดังกล่าว หากไม่ได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำ[5] โดยปัญหาเกี่ยวกับผู้ต้องขังสูงอายุ เช่น ปัญหาด้านสุขภาพ ทั้งด้านสุขภาพจิตและร่างกาย ซึ่งถ้าเทียบกับบุคคลทั่วไปที่มีอายุเท่ากัน ผู้ต้องขังสูงอายุจะมีสุขภาพร่างกายที่ทรุดโทรมเร็วกว่าบุคคลปกติ จะเจ็บป่วยเรื้อรังและรักษายาก[6] ทั้งนี้ ปัญหาสุขภาพอนามัย ปัญหาสุขภาพจิต จะส่งผลกระทบต่อการกลับคืนสู่สังคมและเป็นภาระของสังคมในการดูแลผู้สูงอายุกลุ่มนี้อีกต่อหนึ่ง[7] ดังนั้น การให้คุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังสูงอายุด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิต เช่น สถานที่พัก อาหาร เครื่องนุ่งห่ม การดูแลสุขภาพทางการแพทย์ จึงมีความสำคัญต่อผู้ต้องขังสูงอายุอย่างยิ่งในช่วงที่มีการบังคับโทษจำคุก

กรมราชทัณฑ์เป็นหน่วยงานสำคัญที่ควบคุมและดูแลผู้ต้องขังสูงอายุ ซึ่งนอกจากการควบคุมผู้ต้องขังแล้วกรมราชทัณฑ์ยังมีภารกิจเกี่ยวกับการแก้ไขพฤติกรรมผู้ต้องขังโดยมุ่งพัฒนาเป็นองค์กรพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อแก้ไข พื้นฟูผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นพลเมืองดีมีสุขภาพกายและจิตที่ดี ไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก[8] โดยผู้ต้องขังสูงอายุถือเป็นกลุ่มผู้ต้องขังอีกกลุ่มหนึ่งที่กรมราชทัณฑ์ให้ความสำคัญในการควบคุมและดูแลผู้ต้องขังกลุ่มนี้ เห็นได้จากหนังสือเวียนของกรมราชทัณฑ์เกี่ยวกับการคัดกรองและประเมินผู้สูงอายุ[9] การดูแลเรื่องการออกกำลังกาย[10]

เป็นต้น อย่างไรก็ตามจากการศึกษาเกี่ยวกับผู้ต้องขังสูงอายุพบปัญหาบางประการที่อาจส่งผลกระทบต่อการควบคุมและดูแลผู้ต้องขังสูงอายุดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนผู้ต้องขังสูงอายุ สิทธิมนุษยชน คือ สิ่งจำเป็นสำหรับคนทุกคนที่ต้องได้รับในฐานะที่เป็นคน เพื่อให้คน ๆ นั้นมีชีวิตอยู่รอดได้และมีการพัฒนา[11] การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนผู้ต้องขังสูงอายุจึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับการช่วยเหลือให้ผู้ต้องขังสูงอายุสามารถดำรงชีวิตรอดอยู่ในช่วงที่ต้องโทษจำคุกและได้รับการพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้นระหว่างการบังคับโทษจำคุก แต่จากผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผู้ต้องขังสูงอายุ[12]ซึ่งพบปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุที่กระทบต่อสุขภาพทางกายและสุขภาพทางจิตใจแสดงให้เห็นข้อเท็จจริงประการหนึ่งว่า ผู้ต้องขังสูงอายุไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมเท่าที่ควรจนมีผลกระทบต่ออาการเจ็บป่วยทั้งทางกายและทางจิตใจของผู้ต้องขังสูงอายุเหล่านั้น

2. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนผู้ต้องขังสูงอายุ การส่งเสริมสิทธิมนุษยชนผู้ต้องขังสูงอายุคือการสนับสนุน เกื้อหนุนหรือการให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นและเหมาะสมสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุเพื่อให้ผู้ต้องขังสูงอายุเหล่านี้สามารถดำรงชีพทั้งหมดอยู่ในเรือนจำรวมทั้งภายหลังจากได้รับการปล่อยตัวไปแล้วก็ตาม โดยการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนผู้ต้องขังสูงอายุนั้นควรมีกฎหมายรองรับเพื่อให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ต่อผู้ต้องขังสูงเป็นไปโดยถูกต้องเหมาะสมตามหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีบทบัญญัติทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังสูงอายุไว้โดยเฉพาะ

จากที่กล่าวมาข้างต้นเห็นได้ว่าการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนผู้ต้องขังสูงอายุต้องพิจารณาในหลาย ๆ ด้าน เช่น ในระหว่างการบังคับโทษจำคุก การคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนผู้ต้องขังสูงอายุด้านสุขภาพ คุณภาพชีวิต และด้านกระบวนการยุติธรรมมีความสำคัญสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุเพื่อสามารถดำรงชีวิตอยู่ในเรือนจำได้อย่าง อีกทั้งผู้ต้องขังสูงอายุต้องได้รับการส่งเสริมด้านเศรษฐกิจและสังคมเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการปล่อยตัว ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีความจำเป็นสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุในประเทศไทย ผู้วิจัยจึงเห็นว่าสมควรทำการศึกษาเพื่อค้นหาแนวทางการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนผู้ต้องขังสูงอายุในราชอาณาจักรไทย เพื่อให้ผู้ต้องขังสูงอายุสามารถดำรงชีพอยู่ได้ระหว่างการบังคับโทษและช่วยเหลือผู้ต้องขังสูงอายุเมื่อได้รับการปล่อยตัวไปแล้วเพื่อไม่ให้ผู้พ้นโทษเหล่านั้นสามารถกลับเข้าไปใช้ชีวิตในสังคมปกติได้อีกครั้งโดยไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก อันเป็นการคุ้มครองสังคมจากปัญหาการก่ออาชญากรรมได้อย่างแท้จริง

2. ประเด็นการศึกษา

- 1) ประเด็นการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังสูงอายุ การศึกษาจะทำให้ทราบว่าหน่วยงานที่ควบคุมดูแลผู้ต้องขังสูงอายุได้ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังสูงอายุสอดคล้องกับมาตรฐานสากลด้านสิทธิมนุษยชนผู้ต้องขังหรือไม่
- 2) ประเด็นด้านการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนผู้ต้องขังสูงอายุ การศึกษาจะทำให้ทราบว่าหน่วยงาน ที่ควบคุมดูแลผู้ต้องขังสูงอายุมีกระบวนการ แนวทาง เพื่อส่งเสริมสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านสุขภาพ ด้านคุณภาพชีวิต และด้านกระบวนการยุติธรรม สำหรับผู้ต้องขังสูงอายุในรูปแบบหรือวิธีการใดบ้างหรือไม่ อย่างไร
- 3) ประเด็นด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังสูงอายุ

[1] ปัทมา วา พัฒนา วงศ์ และ ปราโมทย์ ประสาทกุล, ประชากรไทยในอนาคต, <http://www.ipser.mahidol.ac.th/IPSR/AnnualConference/Conferencell/Article/Article02.htm>, (สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2563)

[2] ปราโมทย์ ประสาทกุล (บรรณาธิการ), สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2559, (นครปฐม:พรินเทอร์, 2560), หน้า 22-25

[3] กระทรวงการต่างประเทศ, ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน, <http://humanrights.mfa.go.th/upload/pdf/udhr-th-en.pdf>, (สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2563)

[4] สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์ (บรรณาธิการ), สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2551, (กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.), 2552, หน้า 83

[5] สมุนทิพย์ จิตสว่าง และ นัทธี จิตสว่าง, “การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุในเรือนจำ”, วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, ปีที่ 24, ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2559), หน้า 82

[6] ปิยะพร ตันณีกุล, “แนวคิดการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุ”, วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ปีที่ 16, (มกราคม-ธันวาคม 2556), หน้า 316

[7] สมุนทิพย์ จิตสว่าง และ นัทธี จิตสว่าง, อ่างแล้ว เชียงรถที่ 5,

[8] กรมราชทัณฑ์, แผนปฏิบัติการ กรมราชทัณฑ์ พ.ศ. 2559 – 2562, <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER11/DRAWER052/GENERAL/DATA0000/00000124.PDF>, (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2563)

[9] หนังสือเวียนกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม ที่ ยธ. 0708.2/5821 ลงวันที่ 3 มีนาคม 2560 เรื่อง การคัดกรองและประเมินผู้สูงอายุโดยใช้แบบฟอร์มคัดกรองสุขภาพผู้สูงอายุ (Basic Geriatric Screening: BGS)

[10] หนังสือเวียนกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม ที่ ยธ.0705.2/29068 ลงวันที่ 18 กันยายน 2561 เรื่อง ขอส่งทำออกกำลังภายในผู้ต้องขังสูงอายุ

[11] กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม และ ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด, บทวิเคราะห์ข้อมูล สถานการณ์ เพื่อวางทิศทางแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2557-2561), กรุงเทพฯ : กระทรวงยุติธรรม, 2556. หน้า 1

[12] อ่างแล้ว เชียงรถที่ 5 และ เชียงรถที่ 6

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนผู้ต้องขังสูงอายุ
- 2) เพื่อแสวงหาแนวทางในการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังสูงอายุในประเทศไทย ที่เหมาะสมตามหลักสิทธิมนุษยชนสากลและสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย
- 3) เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและหรือข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมายในการป้องกันผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนจากการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังสูงอายุในเรือนจำ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) โดยวิธีการทบทวนวรรณกรรม การวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้จากเอกสาร องค์ความรู้ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงกลุ่มย่อย (Focus group Discussion) และการใช้แบบสอบถามเชิงประมาถร่วมด้วย เพื่อหาคำตอบในประเด็นที่มุ่งเน้นในขอบเขตของงานวิจัย

- 1) ศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษจำคุก นโยบาย แนวปฏิบัติที่เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังสูงอายุในเรือนจำของประเทศไทย
- 2) ศึกษาสภาพปัญหาจากการบังคับใช้กฎหมายหรือนโยบายของเรือนจำที่อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนผู้ต้องขังสูงอายุ
- 3) ศึกษามาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศขององค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังสูงอายุในเรือนจำ
- 4) วิเคราะห์ประเด็นปัญหาและช่องว่างที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายหรือนโยบายในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังสูงอายุในเรือนจำ เปรียบเทียบกับกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ รวมทั้งมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ
- 5) ดำเนินการจัดให้มีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ต้องขังสูงอายุ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในเรือนจำ เพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ข้อเท็จจริง สภาพปัญหา และข้อเสนอแนะ
- 6) วิเคราะห์ข้อมูลและผลการศึกษาดำเนินการตามขอบเขตในข้อ 1 ถึง ข้อ 5

7) จัดทำร่างรายงานผลการศึกษาวิจัย (Draft final report) ในการปรับปรุงกฎหมาย หรือข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ในการป้องกันผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนจากการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังสูงอายุในเรือนจำ

8) นำเสนอที่ประชุมคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างรายงานการศึกษาวิจัย เพื่อการพัฒนาปรับปรุง และแก้ไขรายงานการศึกษาให้มีความสมบูรณ์

9) จัดทำรายงานผลการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ (Final report) ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามความเห็นและข้อเสนอแนะในข้อ 8.

กรอบการวิจัย

กรอบแนวคิดของแผนงาน ได้แก่

- 1) แนวคิดด้านสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังสูงอายุ ซึ่งปรากฏในตราสารด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศต่าง ๆ
- 2) แนวคิดด้านอาชีววิทยาและทัณฑวิทยาในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังสูงอายุ

แนวคิด ทฤษฎี และสมมติฐานงานวิจัย

1.แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนผู้ต้องขังสูงอายุ

สิทธิมนุษยชน คือ สิ่งจำเป็นสำหรับทุกคนที่ต้องได้รับในฐานะที่เป็นคน เพื่อทำให้คน ๆ นั้นมีชีวิตอยู่รอดได้และมีการพัฒนา15 การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนผู้ต้องขังสูงอายุจึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับการช่วยเหลือให้ผู้ต้องขังสูงอายุสามารถดำรงชีวิตรอดอยู่ได้ในช่วงที่ต้องโทษจากคุกและได้รับการพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้นระหว่างการบังคับโทษจากคุก แต่จากผลการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับผู้ต้องขังสูงอายุ16ซึ่งพบปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุที่กระทบต่อสุขภาพทางกายและสุขภาพทางจิตใจ แสดงให้เห็นข้อเท็จจริงประการหนึ่งว่า ผู้ต้องขังสูงอายุไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมเท่าที่ควรจนมีผลกระทบต่ออาการเจ็บป่วยทั้งทางกายและทางจิตใจของผู้ต้องขังสูงอายุเหล่านั้น

2.แนวคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนผู้ต้องขังสูงอายุ

การส่งเสริมสิทธิมนุษยชนผู้ต้องขังสูงอายุคือ การสนับสนุน เกื้อหนุนหรือการให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นและเหมาะสมสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุเพื่อให้ผู้ต้องขังสูงอายุเหล่านั้นสามารถดำรงชีพทั้งหมดอยู่ในเรือนจำรวมทั้งภายหลังจากพ้นจากคุกไปแล้วก็ตาม โดยการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนผู้ต้องขังสูงอายุนี้ควรมีกฎหมายรองรับเพื่อให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ต่อผู้ต้องขังสูงเป็นไปโดยถูกต้องเหมาะสมตามหลักสิทธิมนุษยชน

วิธีการดำเนินงานวิจัยและแผนการดำเนินงานวิจัย

กิจกรรม	ตค.	พย.	ธค.	มค.	กพ.	มีค.	เมย.	พค.	มิย.	กค.	สค.	กย.	สัดส่วน ของงาน ต่อ โครงการ	ความ สำเร็จ ต่อ กิจกรรม
ปี 2564														
ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง					■	■	■						15	15
สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่าง								■	■	■			15	15
การวิเคราะห์ข้อมูล										■	■		15	15
จัดทำร่างรายงานการศึกษาและ ข้อเสนอแนะ											■	■	20	20
การประชุมเสนอความคิดเห็น เกี่ยวกับร่างรายงานการวิจัย ฉบับสมบูรณ์	■											■	15	15
จัดทำรายงานศึกษาวิจัยฉบับ สมบูรณ์		■	■										20	20

สถานที่ทำวิจัย

ประเภท	ชื่อประเทศ/จังหวัด	ชื่อสถานที่
ในประเทศ	จังหวัดเชียงใหม่	เรือนจำ/ทัณฑสถาน
ในประเทศ	จังหวัดอุบลราชธานี	เรือนจำ/ทัณฑสถาน
ในประเทศ	จังหวัดกรุงเทพมหานคร	เรือนจำ/ทัณฑสถาน
ในประเทศ	จังหวัดระยอง	เรือนจำ/ทัณฑสถาน
ในประเทศ	จังหวัดสงขลา	เรือนจำ/ทัณฑสถาน
ในประเทศ	จังหวัดสุราษฎร์ธานี	เรือนจำ/ทัณฑสถาน

แผนการใช้จ่ายงบประมาณของโครงการวิจัย

ประเภทงบประมาณ	รายละเอียด	ปี64	รวม
งบดำเนินงาน -ค่าใช้สอย		380,000	380,000
งบดำเนินงาน -ค่าใช้สอย		20,000	20,000
งบบุคลากร		50,000	50,000
รวม(บาท)		450,000	450,000

รายละเอียดการจัดซื้อครุภัณฑ์

ข้อมูลครุภัณฑ์
- ไม่มีข้อมูลการจัดซื้อครุภัณฑ์ -

มาตรฐานการวิจัย

- การใช้สัตว์ทดลอง ไม่มี
- การวิจัยในมนุษย์ ไม่มี
- การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางชีวภาพ ไม่มี
- การใช้ห้องปฏิบัติการเกี่ยวกับสารเคมี ไม่มี

เลขทะเบียน ห้องปฏิบัติการ	สถานที่ ปฏิบัติการวิจัย
- ไม่มีข้อมูลห้องปฏิบัติการเกี่ยวกับสารเคมี -	

หน่วยงานร่วมดำเนินการ/ภาคเอกชนหรือชุมชนที่ร่วมลงทุนหรือดำเนินการ

ชื่อหน่วยงาน/บริษัท	ปี	แนวทางร่วมดำเนินการ	การร่วมลงทุนในรูปแบบตัวเงิน (in-cash)	การร่วมลงทุนในรูปแบบอื่น (in-kind)
มหาวิทยาลัยราชภัฏ สุราษฎร์ธานี	2564	เป็นที่ปรึกษา โครงการ	0	-
มหาวิทยาลัยราชภัฏ	2564	เป็นที่ปรึกษา โครงการ	0	-

ระดับความพร้อมที่มีอยู่ในปัจจุบัน

ระดับความพร้อมทางเทคโนโลยี (Technology Readiness Level: TRL)

TRL ณ ปัจจุบัน ระดับ 1. Basic principles observed and reported

รายละเอียด

TRL เมื่องานวิจัยเสร็จสิ้นระดับ 2. Concept and/or application formulated

รายละเอียด

ระดับความพร้อมทางสังคม (Societal Readiness Level: SRL)

SRL ณ ปัจจุบัน ระดับ 1. identifying problem and identifying societal readiness

รายละเอียด

SRL เมื่องานวิจัยเสร็จสิ้นระดับ 2. formulation of problem, proposed solution(s) and potential impact, expected societal readiness; identifying relevant stakeholders for the project.

รายละเอียด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ด้านการนำไปใช้ประโยชน์หลัก ๑ วิชาการ ๑ สังคม ๑ นโยบาย ๑ เศรษฐกิจ

ระบุคำอธิบาย

ผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการ

ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบจากงานวิจัยที่สอดคล้องกับ OKR (Output/Outcome/Impact)

ผลผลิต (Output) (ผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญ (หลัก))

ผลผลิต	จำนวนนำส่ง/ หน่วยนับ	รายละเอียดผลผลิต
องค์ความรู้ - องค์ความรู้ใหม่	เรื่อง	
องค์ความรู้ - องค์ความรู้ใหม่	เรื่อง	ได้เค้าโครงการศึกษาวิจัย 3 บทเพื่อเป็นฐานในการเก็บและรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการรายงานผลการศึกษารายต่อไป

ผลลัพธ์ (Outcome)

ผลที่คาดว่าจะได้รับ	จำนวน/หน่วยนับ	รายละเอียดผลลัพธ์	ผู้ใช้ประโยชน์/ผู้ได้รับผลประโยชน์
- ไม่มีข้อมูล -			

ผลกระทบ (Impact)

ผลกระทบที่คาดว่าจะได้รับ	ตัวเลือกลดด้านสังคม	รายละเอียดผลกระทบ
- ไม่มีข้อมูล -		

แนวทางการขับเคลื่อนผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปสู่ผลลัพธ์และผลกระทบ

การเชื่อมโยงกับนักวิจัยที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่ทำการวิจัยในและต่างประเทศ(ถ้ามี) (Connections with other experts within and outside Thailand) และแผนที่จะติดต่อหรือสร้างความสัมพันธ์กับผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งการสร้างทีมงานวิจัยในอนาคตด้วย

การเชื่อมโยงหรือความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (Connections with stakeholder and user engagement) โดยระบุชื่อหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ประชาสังคมและชุมชน โดยอธิบายกระบวนการดำเนินงานร่วมกันและการเชื่อมโยงการขับเคลื่อนผลการวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์อย่างชัดเจน รวมถึงอธิบายกระบวนการดำเนินงานต่อเนื่องของผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเมื่อโครงการวิจัยเสร็จสิ้น

การจัดทำคู่มือเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังสูงอายุ และจัดประชุมปรึกษาหารือกับฝ่ายนโยบายและผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังสูงอายุ เพื่อกระตุ้นความตระหนักรู้ในการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนผู้ต้องขังสูงอายุ และผลักดันให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย นโยบาย

การประเมินตนเองระดับโครงการวิจัย (Self-assessment)

ความสอดคล้องและความเป็นไปได้ในการตอบ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และตอบ KR ของ Platform

OKR ของแผนด้าน ววน. ของประเทศ

ประสบการณ์การบริหารงานของหัวหน้าโครงการ ในการบริหารโครงการย้อนหลังไม่เกิน 5 ปี (โครงการที่เกิดผลกระทบสูงสุด 5 อันดับแรก)

ชื่อโครงการวิจัย	หน่วยงานที่ได้รับทุน	ปีที่ได้รับงบประมาณ	งบประมาณ
- ไม่มีข้อมูล -			

เอกสารแนบ

ชื่อไฟล์	ประเภทเอกสาร	ประเภทไฟล์
เอกสารขออนุมัติโครงการ ผู้ต้องขัง.pdf	ไฟล์ข้อมูลโครงการ	
สัญญาเงินยืม001.jpg	ไฟล์ข้อมูลโครงการ	
โครงร่าง0001.docx	ไฟล์ข้อมูลโครงการ	
แผนปฏิบัติงานวิจัยผู้ต้องขังสูงอายุ.docx	ไฟล์ข้อมูลโครงการ	
รายงาน คกต.แผนฯ ววน.กสม. (3.2564)15.3.2564.doc	ไฟล์ข้อมูลโครงการ	
213023.jpg	ไฟล์ข้อมูลโครงการ	
213025.jpg	ไฟล์ข้อมูลโครงการ	
Inception report 03.docx	ไฟล์ข้อมูลโครงการ	
ใบประกาศ อบรมจริยธรรม 2.64-98.pdf	ไฟล์ข้อมูลโครงการ	